

**Een archeologisch bureau-onderzoek
voor de Middelweg 14C in Asperen,
gemeente Lingewaal (Gld)**

A.J. Wullink

AcheoSupport-Rapport 2013-3

Groningen
2013
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek voor de Middelweg 14C in
Asperen, gemeente Lingewaal (Gld)

ArcheoSupport Publicaties 2013-3
ArcheoSupport-Projectcode 2013/003

Tekst
A.J. Wullink
Afbeeldingen
A.J. Wullink
Redactie
A.J. Wullink

Beheer en plaats van documentatie
ArcheoSupport bv

Versie 1.1, 23 december 2013

Autorisatie — A.J. Wullink

Uitgegeven door
ArcheoSupport bv
Postbus 41091
9701 CB Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 2013

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	4
1.2	Huidige en toekomstige situatie binnen het plangebied	4
1.3	Doel van het onderzoek	4
1.4	Werkwijze	5
2	Resultaten bureau-onderzoek	6
2.1	Bekende aardwetenschappelijke waarden	6
2.2	Bekende archeologische waarden	6
2.3	Historische situatie en bouwhistorische waarden	7
2.4	Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	7
3	Conclusies en aanbevelingen	8
	Bijlagen	16

Projectgegevens

Projectnaam	Asperen, Middelweg
Projectcode	2013/003
Type onderzoek	Bureau-onderzoek
CIS-code	59.706
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	06-50626888, ajwullink@archeosupport.nl
Opdrachtgever	Tekenburo Van Ballegooij
Contact	0418-592138, tekenburo.ballegooij@kpnmail.nl
Bevoegde overheid	Gemeente Lingewaal, B. Kramer
Contact	0345-634026, b.kramer@lingewaal.nl
Toetsing	Regioarcheoloog Rivierenland, H.J. van Oort
Contact	06-46849690, h.vanoort@odrivierenland.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Middelweg 14C
Plaats	Asperen
Gemeente	Lingewaal
Provincie	Gelderland
Kaartblad	38H
Centrum-coördinaten	136.300/432.425
Oppervlakte plangebied	circa 300 m ²

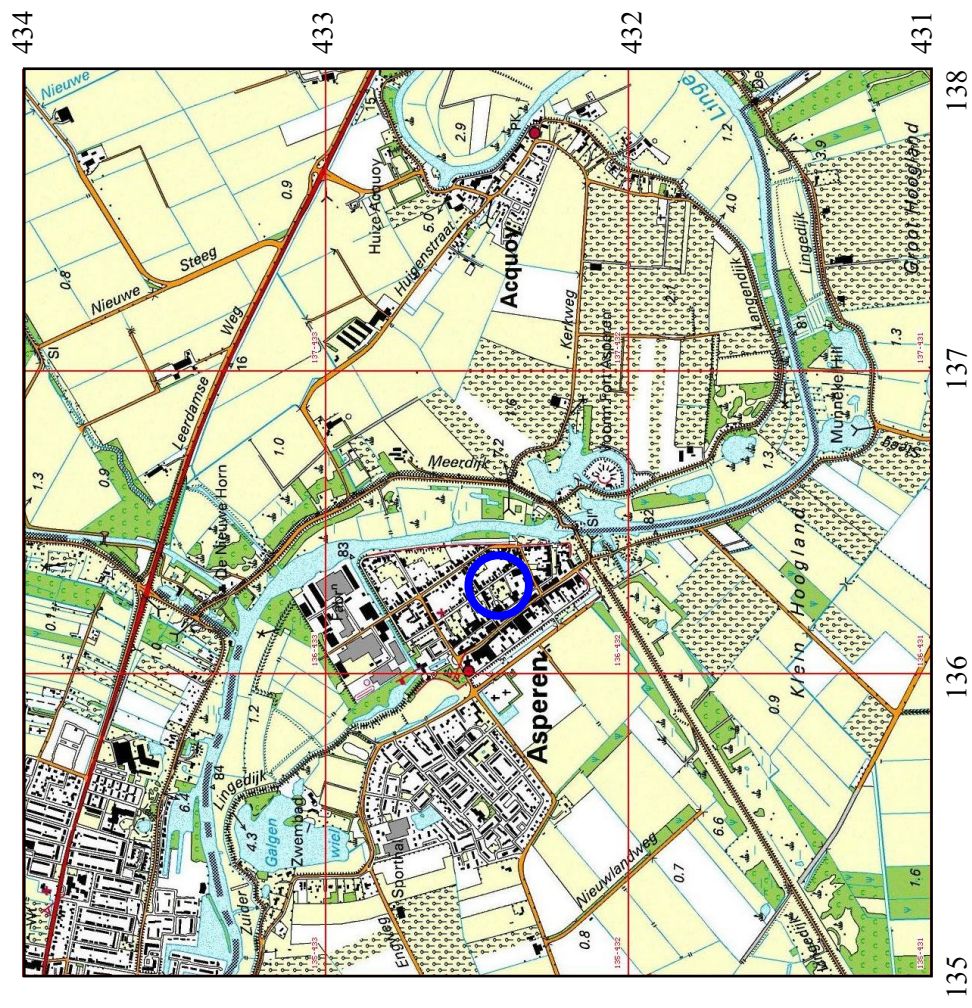

Beschrijving resultaten

Aardwetenschappelijke waarden	Stroomgordel van Echteld, oeverafzettingen op beddingafzettingen.
Archeologische waarden	Bewoningssporen en begravingsresten uit de Late IJzertijd – Late Middeleeuwen aanwezig in de directe omgeving.
Historische waarden	Geen historische waarden aanwezig op de onderzoekslocatie.
Verwachting	Hoge verwachting voor archeologische resten en/of sporen uit de Late IJzertijd – Late Middeleeuwen.
Resultaten booronderzoek	Oever- en beddingafzettingen van de formatie van Echteld met daarin een ooivaaggrond. Geen archeologische resten of indicatoren aangetroffen.
Aanbeveling	Geen archeologische waarden aangetroffen. Geadviseerd wordt om de onderzoekslocatie vrij te geven.

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Tekenburo Van Ballegooij uit Haaften heeft ArcheoSupport bv een bureau-onderzoek uitgevoerd voor de locatie Middelweg 14C in Asperen, gemeente Lingewaal.

Aanleiding tot dit onderzoek vormt een bestemmingsplanwijziging en de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een aanbouw aan een bestaand pand. Volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Lingewaal (Brugman et al. 2011) is de historische kern van Asperen aangemerkt als archeologisch waardevol gebied categorie 4 (AWG4). Dit betekent dat wordt gestreefd naar behoud van archeologische waarden in huidige staat en dat bij bodemversturende werkzaamheden dieper dan 30 cm een bureau-onderzoek en eventueel een karterend booronderzoek moet worden uitgevoerd. Voor de aanbouw wordt de bodem tot een diepte van 80 cm vergraven en is dus een bureau-onderzoek noodzakelijk.

Het bureau-onderzoek is in december 2013 uitgevoerd door drs. A.J. Wullink van ArcheoSupport. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).¹

1.2 Huidige en toekomstige situatie binnen het plangebied

Het plangebied ligt in de historische dorpskern van Asperen, ten zuiden van de Middelweg. Het plangebied maakt momenteel deel uit van het perceel Middelweg 14A. Op dit perceel zijn een woning en een vrieshuisje aanwezig. De totale oppervlakte van het huidige perceel is circa 580 m², het maaiveld ligt rond 3,0 m +NAP. De ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.

De eigenaar van het perceel Middelweg 14A heeft het voornemen om het perceel te splitsen, waarbij het vrieshuisje deel zal uitmaken van het nieuwe perceel Middelweg 14C. Het vrieshuisje zelf zal worden verbouwd tot een nieuw woonhuis. Hierbij zal ook een aanbouw worden gerealiseerd. Het huidige oppervlak van het vrieshuisje is circa 37,5 m², het toekomstige oppervlak zal zo'n 67,5 m² bedragen. De verstoring waarmee de uitbreiding gepaard gaat, betreft het graven van een funderingssleuf met een lengte van 18 m en een breedte van maximaal 40 cm. De toekomstige situatie is weergegeven in afbeelding 2.

1.3 Doel van het onderzoek

Doel van het bureau-onderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verkre-

¹De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

gen informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Hierin wordt beschreven of er archeologische resten aanwezig (kunnen) zijn in het plangebied, wat de potentiële aard en omvang hiervan is en of de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is, wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgtraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

1.4 Werkwijze

Voor het bureau-onderzoek wordt bronnenmateriaal uit diverse disciplines geraadpleegd en geïntegreerd tot een archeologisch verwachtingsmodel. Op basis van geologische, geomorfologische en bodemkundige informatie wordt een beeld geschetst van de landschappelijke ontwikkeling van de omgeving van de onderzoekslocatie. Deze landschappelijke ontwikkeling geeft inzicht in de potentiële bewoonbaarheid van de locatie. Voor de beschrijving van de archeologische waarden wordt gebruik gemaakt van Archis2, de online archeologische database van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) en de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), en, indien van toepassing, van informatie over eerder gedaan onderzoek en archeologische waarnemingen. Naast deze informatie wordt, als deze voorhanden zijn, ook gebruik gemaakt van provinciale en gemeentelijke beleids- en verwachtingskaarten. Voor onderhavig onderzoek is gebruik gemaakt van de archeologische waarden- en beleidskaart van de gemeente Buren (Brugman et al. 2011). De historische ontwikkeling wordt beschreven aan de hand van historisch-topografisch kaartmateriaal en historische bronnen. Hierbij wordt ook ingegaan op eventuele (sub)recente verstoringen die de archeologische verwachting beïnvloeden.

2 Resultaten bureau-onderzoek

2.1 Bekende aardwetenschappelijke waarden

De onderzoekslocatie ligt in het Gelderse rivierengebied (Berendsen 2005). Hier is, doordat de Rijn en de Maas zich in het Holocene (vanaf 10.000 jaar geleden) voortdurend hebben verlegd, een netwerk van fossiele rivierlopen, stroomgordels, ontstaan. Asperen ligt volgens de geomorfologische kaart (afb. 3) op de oeverwal van de Linge (code 3K25) en grotendeels binnen de uiterwaarden. De Linge is volgens Berendsen & Stouthamer (2001) actief geweest tussen 2160 en 643 BP². De Linge is in de 11e/12e eeuw bedijkt en in 1307 n. Chr. afgedamd bij Tiel. Het beddingzand van de Linge ligt volgens de zandbanenkaart van de provincie Gelderland tussen 1,0 en 2,0 m –mv.

De bebouwde kom van Asperen wordt niet afgedekt door de bodemkaart (afb. 4), maar waarschijnlijk zijn er (voor zover de bodem niet is verstoord) kalkrijke nes-vaaggronden (Ro60A) of poldervaaggronden (Rn95A) in (zwarte) zavel en licht klei aanwezig. Dit zijn bodems die worden gekenmerkt door een relatief hoge grondwaterstand, waardoor de ondergrond niet of licht gerijpt is.

2.2 Bekende archeologische waarden

De onderzoekslocatie ligt niet binnen een archeologisch monumentterrein en evenmin zijn er archeologische waarnemingen gedaan op de locatie (zie afb. 5). In de directe omgeving van de locatie, binnen het historische centrum van Asperen, ligt één archeologisch monument terrein en zijn een aantal archeologische waarnemingen gedaan.

Het archeologische monument betreft een terrein van archeologische waarde (monumentnr. 12631), waar het kasteel Waddestein uit de Late Middeleeuwen heeft bestaan. Bij dit monumentterrein horen ook waarnemingen 24893 en 32400.

Waarnemingen 31525 en 7922 betreffen vondsten die zijn gedaan bij onderzoek aan de laatmiddeleeuwse stadswallen door de ROB (Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, de voorloper van de RCE).

Waarneming 3135535 betreft vondsten gedaan bij onderzoek aan de NH-kerk aan de Voorstraat, waarbij restanten van de laatmiddeleeuwse voorganger van de huidige kerk zijn aangetroffen.

Waarneming 415883 ten slotte, betreft de vondst van een booggewelf bij heiwerkzaamheden aan Middelweg 18 in 2005. Dit gewelf heeft een doorsnede van 5 m.

Buiten de onderzoeken die zijn gedaan op het kasteelterrein, de NH-kerk en de stadswallen, is er nog één ander archeologisch onderzoek in het centrum verricht

²BP staat voor Before Present: C14-jaren voor heden, waarbij 1950 als referentiejaar wordt gebruikt.

en wel in 2004 aan de Zevenhuizenseweg. Op basis van vondstmateriaal en de landschappelijke ligging is een proefsleuvenonderzoek aanbevolen.

2.3 Historische situatie en bouwhistorische waarden

De onderzoekslocatie ligt in de historische kern van Asperen. De ontwikkelingsgeschiedenis wordt goed beschreven door Brugman et al. (2011). Asperen is als dijkdorp langs de Lingedijk (de huidige Voorstraat) ontstaan. Aan het begin van de 14e eeuw kreeg het dorp stadsrechten en is het planmatig uitgebreid in de uiterwaarden van de Linge, die hierbij werden opgehoogd. De stad kreeg een rechthoekig stratenpatroon van vier parallelle wegen: de Voorstraat, Minstraat, Broeksteeg en Achterstraat, die door drie dwarsstraten werden verbonden. De bebouwing, bestaande uit grote boerderijen, concentreerde zich rond de Voor-, Min- en Achterstraat en de middelste van de drie dwarsstraten, terwijl de Broeksteeg, de huidige Middelweg, niet meer was dan een pad dat de achtererven van de boerderijen langs de Minstraat en de Achterstraat bereikbaar maakte. In afbeelding 6 staat de situatie in 1832 weergegeven. Hier is nog geen bebouwing langs de, toen nog, Broersteeg aanwezig. In afbeelding 7 is te zien dat in 1873 enkele gebouwtjes aan de noordkant van de Middelweg aanwezig zijn. Hier is ook te zien dat het gebied rondom de Middelweg als boomgaard in gebruik is. Na 1900 wordt gebied rond de Middelweg verder volgebouwd en verdwijnen de boomgaarden. DE onderzoekslocatie blijft echter onbebouwd tot in de jaren 1960, zoals ook in afbeeldingen 8 en 9 is te zien. Volgens edugis.nl is het vrieshuisje in 1960 in gebruik genomen en het woonhuis op 14A in 1972. Volgens de eigenaar is het te bebouwen deel van de locatie in het verleden met 40 cm afgegraven ten behoeve van een vijver.

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Door de ligging in de historische kern van Asperen heeft de onderzoekslocatie een hoge verwachting voor nederzittingsresten vanaf de Late Middeleeuwen. Op basis van de historische informatie uit de voorgaande paragraaf kan echter worden geconcludeerd dat binnen het plangebied niet zo zeer resten van bebouwing te verwachten zijn, maar eerder *off-site*-resten van de erven langs de Achterstraat en de Minstraat en het gebruik als akkerland en boomgaard. Hierbij valt te denken aan afvalkuilen en afval dat bij bemesting is opgebracht. Deze resten kunnen bestaan uit aardewerk, bouwmaterialen zoals baksteen en mortelresten, verbrande en onverbrande botresten, houtskool en sintel.

3 Conclusies en aanbevelingen

De onderzoekslocatie ligt in het historische centrum van Asperen en heeft een hoge kans op archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen. Deze resten zullen vooral bestaan uit *off-site*-resten van de erven langs de Minstraat en de Achterstraat. Grondsporen en resten van bebouwing, zoals funderingen en kelders worden niet verwacht.

Omdat er geen grondsporen en funderingsresten worden verwacht en de bodemverstorende ingrepen relatief kleinschalig zijn (nl. het graven van een funderings-sleuf met een lengte van 18 m en een breedte van 40 cm; totale verstoring zo'n 7 m²), wordt geadviseerd geen vervolgonderzoek uit te voeren. Vervolgonderzoek, bij voorbeeld door middel van een archeologische begeleiding, zal bij deze kleinschalige verstoring geen of weinig bruikbare archeologische informatie opleveren. Wanneer er nu, of in de toekomst, toch grootschaliger graafwerkzaamheden op het perceel zullen plaatsvinden, dan verdient het toch de aanbeveling om een vervolgonderzoek uit te voeren.

Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Lingewaal, om op basis van deze rapportage een selectiebesluit te nemen. De archeologische meldingsplicht conform art. 53 van de Wamz blijft sowieso bestaan. Als er tijdens de graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, met name funderingsresten, dan dient dit onverwijld aan de bevoegde overheid te worden gemeld.

Als er vanuit de bevoegde overheid geen op- of aanmerkingen op deze rapportage komen, dan kan deze versie als de definitieve worden beschouwd.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001. *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen.
- Bosch, J.H.A., 2005. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode, versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Brugman, B.A., P. Deunhouwer & W.A.M. Hessing, 2011. *Cultuurhistorische waardenkaart gemeente Lingewaal; een inventarisatie*. Amersfoort (Vestigia-Rapport V930).
- de Mulder, E.J.F., M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.

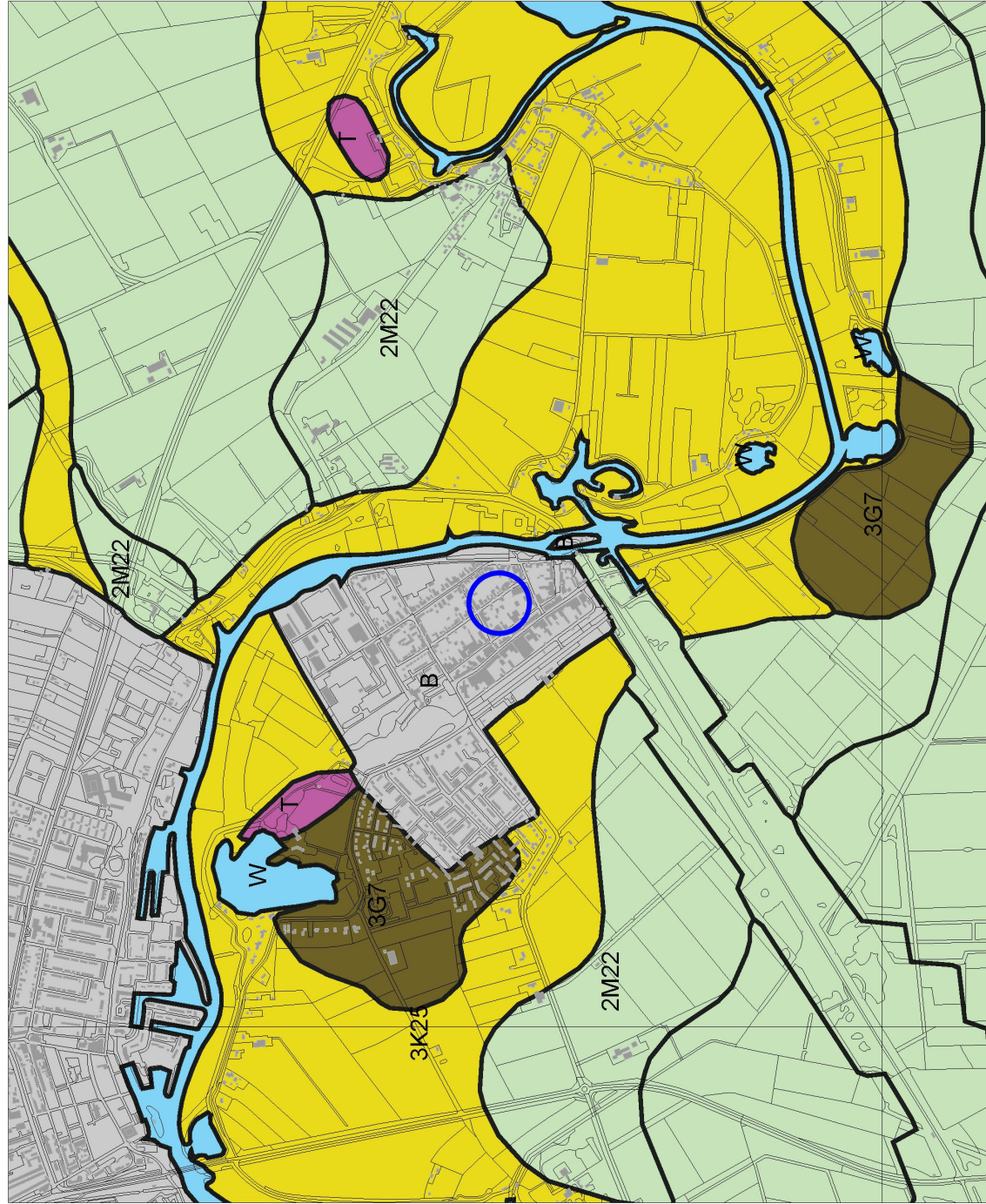

SITUATIE

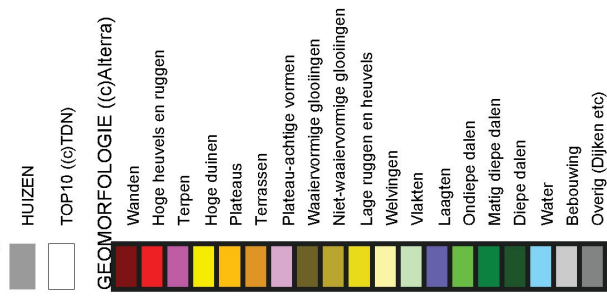
Afbeelding 2. Toekomstige situatie. Bron: Tekenburo Van Ballegooij.

138142 / 433928

134461 / 430922

Legenda

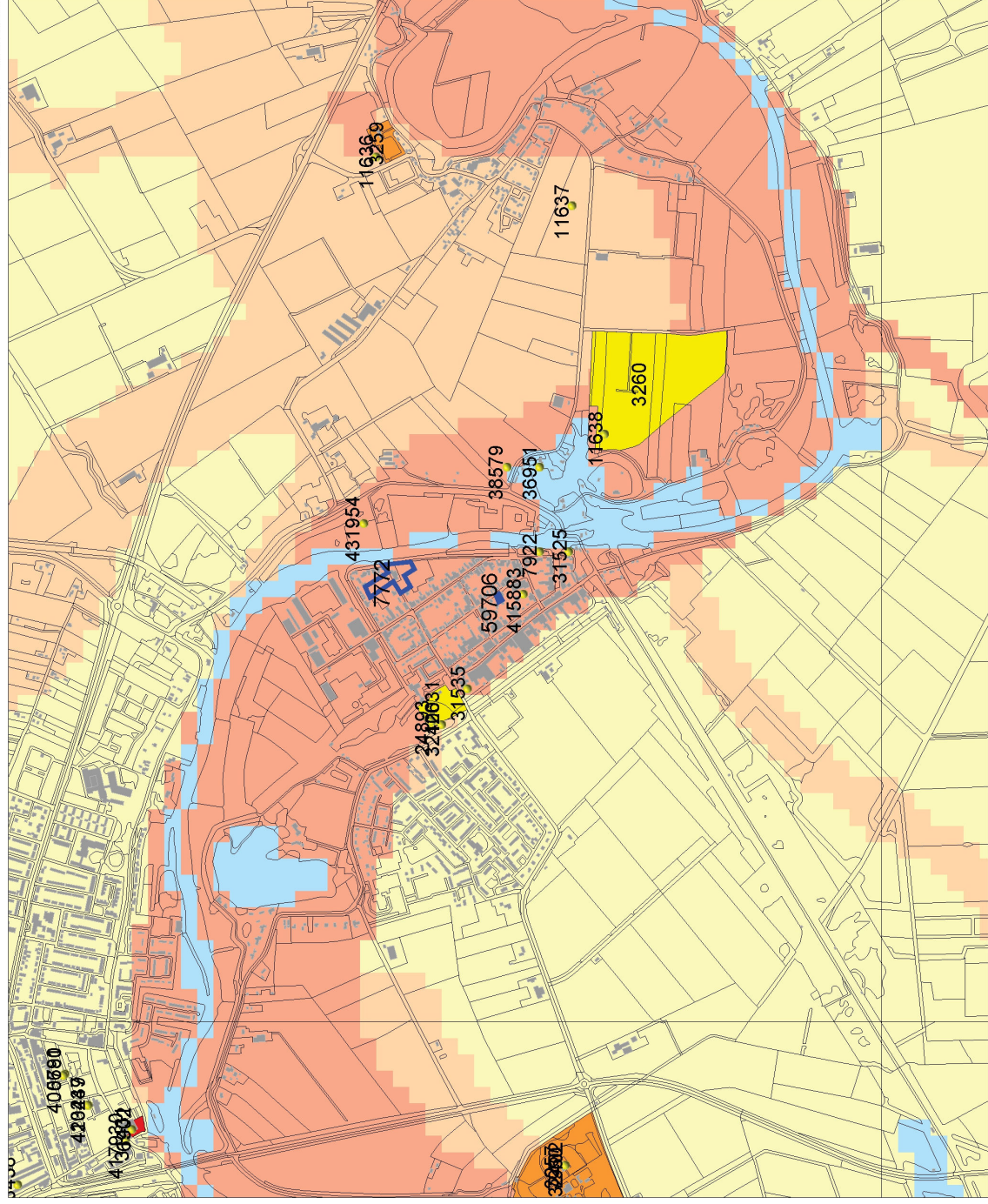
Archis2

N

Legenda

WAARNEMINGEN

ONDERZOEKSMELDINGEN

HUIZEN

TOP10 ((c)TDN)

MONUMENTEN

archeologische waarde

hoge archeologische waarde

toegevoegde waarde

zeer hoge archeologische waarde
zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW

zeer lage trefkans

lage trefkans

lage trefkans
middelhogere trefkans

hoge trefka
middelmoge

hoge trekkans
lage trekkans (water)

lage trefkans (water)

hoge trefkans (water)

water

water
niet gekarteerd

0 500 m

$$Z$$

Archis2

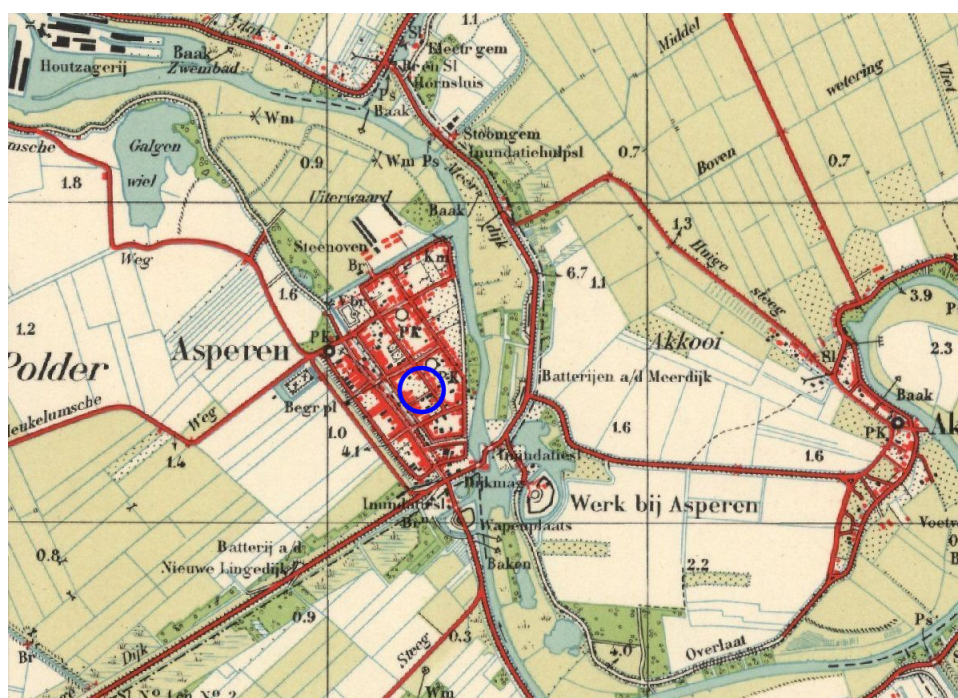
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

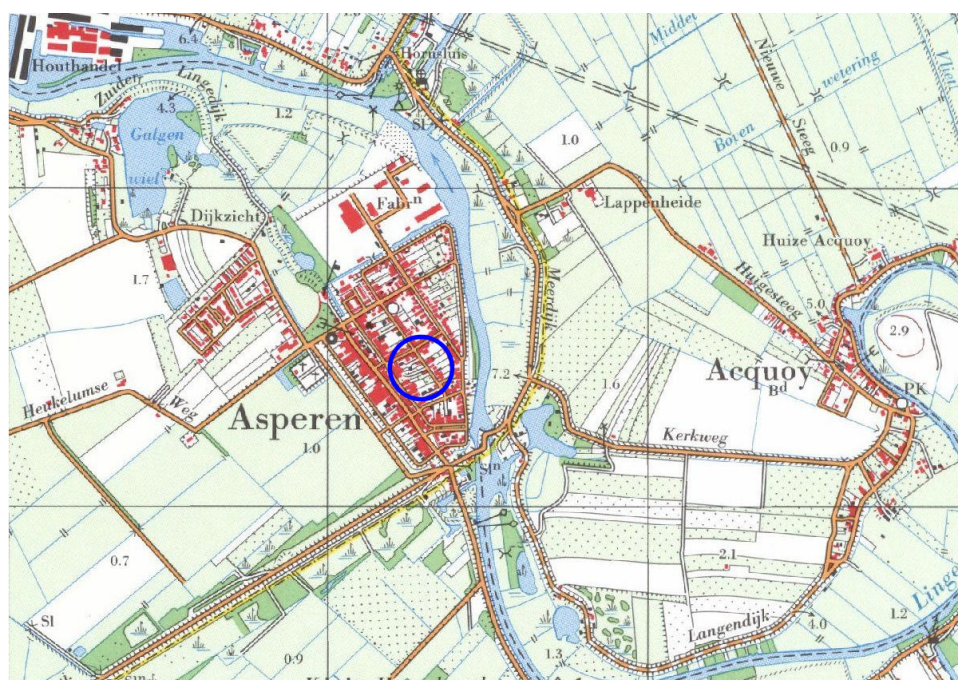
Afbeelding 6. Uitsnede uit de kadastrale minuut van Asperen uit 1832. De onderzoekslocatie is blauw omcirkeld. Bron: www.watwaswaar.nl

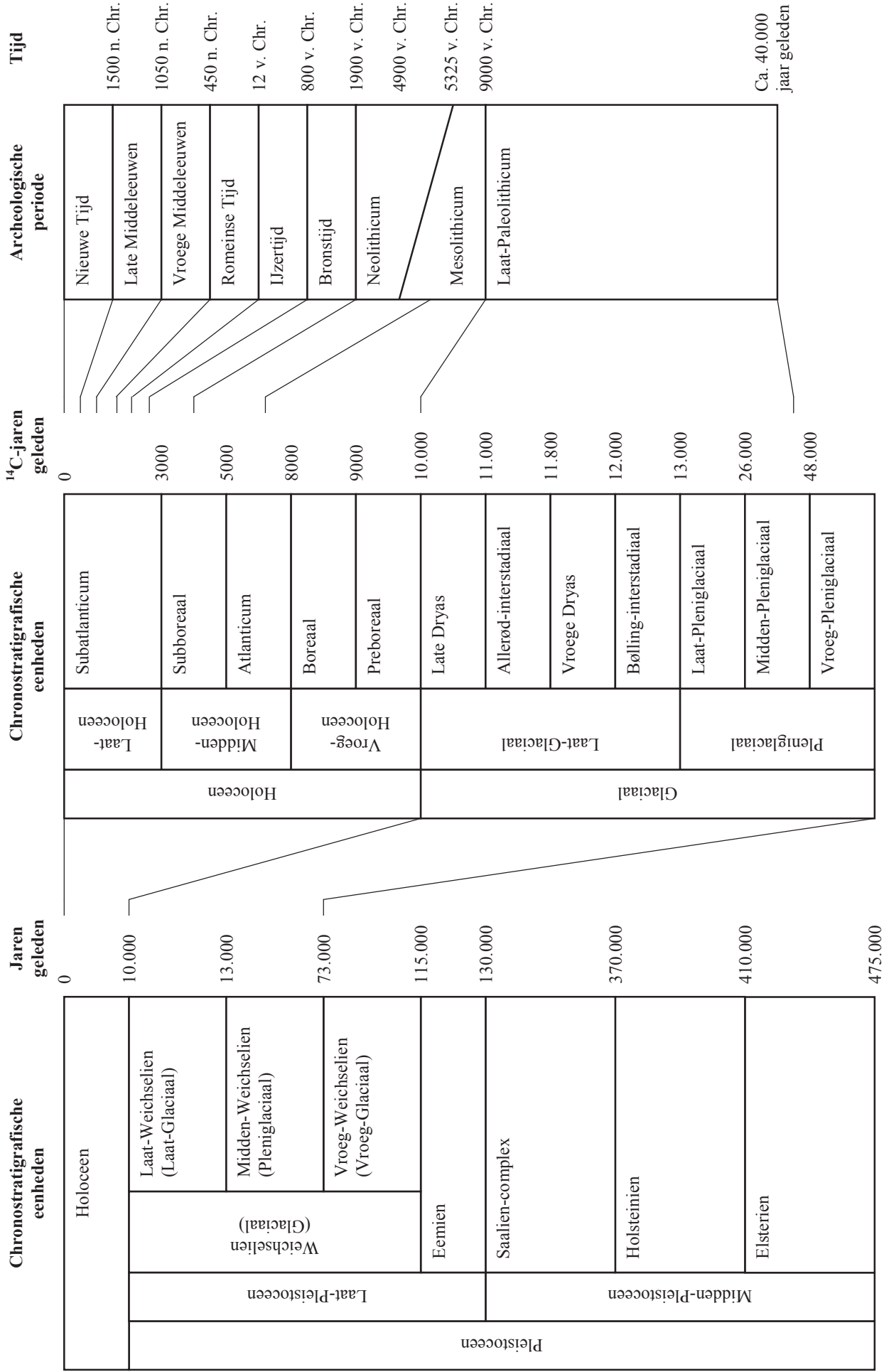
Afbeelding 7. Uitsnede uit de topografische kaart van 1873. De onderzoekslocatie is blauw omcirkeld. Bron: www.watwaswaar.nl

Afbeelding 8. Uitsnede uit de topografische kaart van 1969. De onderzoekslocatie is blauw omcirkeld. Bron: www.watwaswaar.nl

Afbeelding 9. Uitsnede uit de topografische kaart van 1969. De onderzoekslocatie is blauw omcirkeld. Bron: www.watwaswaar.nl

Bijlage 1. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.